

İlgili Makama;

Paradigma Akademi Yayınevi 2004 yılında kurulmuş olup, 2009 yılından itibaren Çanakkale’de kesintisiz olarak yayın hayatına başlamıştır. Şu an itibariyle sektörde üretmiş olduğumuz 100’e yakın akademik eser ile yayın hayatına devam etmekteyiz. Tüm eserlerimizi (YÖK yönetmeliği) Ulusal ve Uluslararası yayın kriterlerine uygun olarak yayınlamaktayız. Ayrıca yayınlarımız Türkiye’deki üniversite kütüphanelerinde kataloglanmakta (Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürlüğü, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, TBMM Kütüphanesi, Worldcat) hem de dünyanın bilinen üniversitelerinin kataloglarında yer almaktadır. (Harvard University Library, Princeton University Library, Stanford University Library, Chicago University Library, Toronto University Library, Michigan University Library, Columbia University Library vb.) Uluslararası düzeyde tüm alan ve kategorilerde çalışmaya devam etmekteyiz. Yola çıktığımız dünden bugüne kadar misyon ve amacımız kaliteli yayın üretmek olmuştur. Teknoloji ve teknolojinin getirmiş olduklarıyla bilginin daha yaygın ve kolay erişilebilir olmasının bilincinde olarak doğruluk ve dürüstlük anlayışımızdan taviz vermeden yolumuza devam etmekteyiz. Misyonumuz gereği okuyucuların her zaman için doğru ve yararlı bilgiye ulaşması en önemli amaçlarımız arasındadır.

FAHRİ GÖKER

DUYURU

(19.11.2019)

Yükseköğretim Genel Kurulu'nun 17/10/2019 tarihli toplantısında alınan karar ile, Doçentlik Başvuru Şartlarında yer alan, "Ulusal Yayınevi" ve "Uluslararası Yayınevi" tanımları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ulusal Yayınevi: En az dört yıl ulusal düzeyde düzenli faaliyet yürüten, yayınları Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinde kataloglanan ve daha önce aynı alanda farklı yazarlara ait en az 20 kitap yayımlamış yayınevi.

Uluslararası Yayınevi: En az dört yıl uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten, yayınladığı kitaplar Yükseköğretim Kurulunca tanınan sıralama kuruluşlarınca belirlenen dünyada ilk 500'e giren üniversite kütüphanelerinde kataloglanan ve aynı alanda farklı yazarlara ait en az 20 kitap yayımlamış olan yayınevi.

İlgililere Duyurulur.

ÜNİVERSİTELERARASI KURUL BAŞKANLIĞI

Turizm Araştırmaları

Editörler:

Prof. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Songül ÖZER

Dr. Öğr. Üyesi Sedat ŞAHİN

Dr. Öğr. Üyesi Hacer ARSLAN KALAY

paradigma akademi

Turizm Araştırmaları

Editörler:

Prof. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Songül ÖZER

Dr. Öğr. Üyesi Sedat ŞAHİN

Dr. Öğr. Üyesi Hacer ARSLAN KALAY

Paradigma Akademi – Aralık 2019

Turizm Araştırmaları
Editörler: Prof. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Songül ÖZER,
Dr. Öğr. Üyesi Sedat ŞAHİN, Dr. Öğr. Üyesi Hacer ARSLAN KALAY
ISBN: 978-605-7691-42-2
Sertifika No: 32427
Matbaa Sertifika No: 43370

Her bölümün sorumluluđu yazarına aittir.

Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım
Fetvane Sokak No: 29/A
ÇANAKKALE
Tel: 0531 988 97 66

Mizanpaj: Fahri GÖKER
fahrigoker@gmail.com
Dizgi: Gürkan ULU
gurkanulu@gmail.com
Kapak Tasarım: Gürkan ULU

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsü
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığında alınan bandrol ve ISBN ile
satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

Paradigma Akademi – Aralık 2019

Turizm Araştırmaları

Editörler:

Prof. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Songül ÖZER

Dr. Öğr. Üyesi Sedat ŞAHİN

Dr. Öğr. Üyesi Hacer ARSLAN KALAY

Paradigma Akademi – Aralık 2019

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZMDE YÖNETİM VE DAVRANIŞ

KADIN VE ERKEK GİRİŞİMCİLİĞİNE STRATEJİK BİR BAKIŞ AÇISI: VAN İLİ HİZMET SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA.....	21
1. Giriş	21
2. Girişimcilik	22
2.1. Girişimcide Bulunması Gereken Özellikler	23
2.2. Girişimciliği Etkileyen Faktörler	23
2.3 Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü.....	24
3.Strateji.....	27
3.1. Stratejik Yönetim, ...	28
3.2. Stratejik Bilinç	28
3.3. Stratejik Düşünme	29
3.4. Stratejik Karar.....	29
4. Yöntem	31
4.1. Araştırmanın Amacı	31
4.2. Araştırma Modeli	31
4.3. Araştırmanın Örnekleme ve Yöntemi	32
4.4. Katılımcıların Belirlenmesi, Verilerin Toplanma Süreci ve Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	32
5. Bulgular	33
6. Sonuç ve Tartışma	36
TURİZM İŞLETMELERİNDE KORKU KÜLTÜRÜ VE YÖNETİMİ.....	45
1. Giriş	45
2. Korku.....	46
3. Korku Çekiciliği.....	47
4. Kültür.....	49

5. Korku Kültürü.....	50
6. Örgüt Kültürü.....	52
7. Örgütlerde Korku Kültürü	54
7.1. Yöneten Açısından Korku Kültürü	56
7.2. Çalışan Açısından Korku Kültürü	58
8. Turizm İşletmelerinde Korku Kültürü ve Yönetimi	59
9. Sonuç ve Öneriler.....	62
ENVANTER YÖNETİMİNİN ORGANİZASYON ETKİNLİĞİ	
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: BİR CATERING İŞLETMESİ	
ÖRNEĞİ.....	71
1. GİRİŞ.....	71
2. ENVANTER KAVRAMI	73
2.1. Envanterin Önemi	74
2.2. Envanter Türleri	77
2.3. Envanter Unsurları	77
2.4. Envanter Tutma Nedenleri.....	78
2.4. Envanter Tutma Maliyeti.....	79
2.5. Envanter Politikası	81
2.6. Envanter Yönetiminin İyi Olmamasının Olumsuz Etkileri	82
2.7. Envanter Yönetiminde Süreç	83
2.8. Envanter Yönetimi Etkinliğinin Ölçülmesi	83
3. ARAŞTIRMA	86
3.1. Araştırma fikri.....	87
3.2. Veri Toplama Aracının Tasarımı	87
4. VERİ ANALİZİ ve BULGULAR	89
4.1. Demografik Özelliklere İlişkin İstatistikler	89
4.2. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	90
4.3. Araştırma Hipotezlerine İlişkin Analizler	90
5. SONUÇVETARTIŞMA	93
ŞEHİR SAKINLERİNİN ŞEHRİN MARKA KİŞİLİĞİNE VE	
MARKASINA DÖNÜK ALGISI: VAN'DA	
KARŞILAŞTIRMALI BİR ARAŞTIRMA.....	97
Giriş.....	97

Literatür Taraması	98
Araştırmanın Amacı	103
Araştırmanın Yöntemi	104
Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	104
Araştırmanın Bulguları	104
1.1. Demografik Bulgular	104
1.2. Katılımcıların Gelecek 10 Yılda Van’da Yaşama İle İlgili Düşünceleri	105
1.3. Katılımcıların Van’da Yaşama Nedenleri	107
1.4. Van’ın Öne Çıkan Özellikleri	108
1.5. Van’ın Rengi	109
1.6. Şehre Yönelik Kişilik Algısı	111
1.7. Şehre Yönelik Marka Algısı	112
1.8. Marka Algısı Gruplar Arası Karşılaştırma	120
1.9. Memnuniyet	121
1.10. Tutum	122
Sonuç	123
YEREL HALKIN TURİZMİN ETKİLERİNE YÖNELİK ALGILAMALARI: DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGELERİ ÜZERİNE YAPILMIŞ ARAŞTIRMALARIN İÇERİK ANALİZİ	133
1. Giriş	133
2. Turizmin Etkileri	133
3. İlgili Literatür	135
4. Yöntem	137
5. Bulgular	138
5.1. Doğu Anadolu Bölgesi Üzerine Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi	138
5.2. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Üzerine Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi	140
6. Sonuç ve Öneriler	143

**İNOVATİF YÖNETİM TARZLARININ İŞLETMELERDEKİ
YÖNETİM PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİLERİ: VAN
KONAKLAMA İŞLETMELERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA...151**

1. Giriş.....	151
1.1.İnovasyon Sürecindeki Liderlik Tarzları.....	152
1.2.İnovasyon Performansı.....	155
2. Yöntem	155
2.1. Evren ve Örneklem	155
2.2. Anket Hazırlama ve Veri Toplama	155
2.3. Araştırmanın Hipotezleri	156
3. Bulgular	156
3.1. Demografik Bulgular.....	156
3.2. Güvenilirlik analizi.....	157
3.3. Faktör analizi	162
4. Sonuç	165

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN VAN İLİ'NİN KÜLTÜREL
MİRAS VARLIKLARINA YÖNELİK FARKINDALIKLARI:
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA.....171**

1. GİRİŞ.....	171
2. Kültürel Miras Kavramı Ve Önemi	172
3. Van'ın Tarihi Ve Kültürel Miras Değerleri	174
3.1. Kaleler	174
3.2.Camii – Medrese, Türbe Ve Külliyeleer	175
3.3. Kiliseler – Manastırlar.....	176
3.4. Çeşme, Köprü Ve Kümbetler.....	176
3.5. Hamamlar	177
4. YÖNTEM.....	178
4.1.Çalışmanın Amacı ve Önemi.....	178
4.2. Çalışmanın varsayımları.....	179
4.3. Çalışmanın Kısıtları	179
4.4. Evren ve Örneklem	179
4.5. Kullanılan ölçüm araçları ve veri toplama süreci.....	180

5. ANALİZ VE BULGULAR.....	180
5.1. Demografik bulgular	180
5.2. Tarihi ve Kültürel Miras Varlıklarına Yönelik Farkındalık Düzeyine İlişkin Bulgular	181
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	190

İKİNCİ BÖLÜM

TURİZM EKONOMİSİ VE PAZARLAMASI

BÖLGESEL KALKINMA VE TURİZM KÜMELENMESİ 197

1.Giriş.....	197
2.Bölgesel Kalkınma Ve Bölgesel Kalkınma Politikaları.....	198
3.Kümelenme Kavramı.....	202
4. Kümelemenin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi	205
5. Türkiye’de Kümeleme Örnekleri	207
5.1.Sultanahmet	207
5.2.MEVKA	208
5.3.Muğla	208
5.4.Antalya	209
5.5.Bolu	209
6.Sonuç	210

THE PROS AND CONS OF DIGITAL MARKETING STRATEGIES: APPLICATIONS FROM THE HOTEL INDUSTRY..... 215

1. Introduction.....	215
2. Literature Review	217
2.1. Social Media	217
2.2. Mobile (M) Marketing.....	219
2.3. Web sites	219
2.4. Pay per click advertisements.....	220
3. Research Method.....	220
3.1. Data Collection	220

3.2. Study Group.....	221
3.3. Data Analysis.....	221
4. Findings	222
4.1. Pros of Digital Marketing	222
4.2. Cons of Digital Marketing.....	226
5. Conclusion	231
THE NATURE OF THE DEVELOPED COUNTRIES’TRAVEL ADVICE: THE EXAMPLE OF VAN	241
1. Introduction.....	241
2. Process of Travel Advice and its Importance:	242
3. The Nature of the Developed Countries’ Travel Advisory:.....	244
4. Us Department of State Travel Advisory on the City of Van:	247
5. Van and Other Cities:	248
6. What Can Be Done?.....	249
VAN GÖLÜ HAVZASINA ÖZGÜ ENDEMİK BİR TÜR OLAN İNCİ KEFALİ’ NİN BÖLGE TURİZMİ AÇISINDAN ÖNEMİ	253
1. GİRİŞ.....	253
2. Doğal Kültürel Kaynaklar ve Turizm Açısından Önemi	254
3. Van Gölü Havzası ve Turistik Açıdan Önemi	255
4. İnci Kefali Balık Türünün Tarihi Gelişimi	256
5. İnci Kefali Festivali ve Turistik Açıdan Önemi	257
6. İnci Kefali İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	260
7. Çalışmanın Yöntemi.....	261
8. Sonuç	262
TURİZMİN EKONOMİK KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	267
1. GİRİŞ.....	267
2. Kalkınma Kavramının Tanımlanması.....	268

3. Kalkınma ile Ulaşılmak İstenen Hedefler	269
4. Türkiye'nin Kalkınma Planları ve Turizm	271
5. 1923 – 1950 Döneminde Turizmle İlgili Faaliyetler	271
6. 1950 – 1960 Döneminde Turizmle İlgili Faaliyetler	273
7. 1960 Sonrası Dönem	274
8. Turizmin Ekonomik Alandaki Katkıları	275
9. Turizm Faaliyetlerinin Ekonomik Büyüme Noktasındaki Katkısı	276
10. Turizmin Yatırımlar Üzerindeki Etkisi	277
11. Turizmin İstihdam Açısından Sağladığı Yararlar.....	278
12. SONUÇ.....	279
ONLİNE SEYAHAT REZERVASYONLARINDA WEB SİTELERİ BAŞARISININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	285
1. Giriş	285
2. Turizmde Online Web Sitelerinin Rolü	286
3. Kavramsal Çerçeve.....	289
4. Araştırmanın Metodolojisi	293
4.1. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Kapsamı.....	293
4.2. Araştırmanın Varsayımları Kısıtları ve Örneklem Belirlenmesi..	294
4.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	294
5. Araştırma Bulguları	295
5.1. Demografik Özellik Bilgileri	296
5.2. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	297
5.3. Ölçüm Modelinin Test Edilmesi	299
5.4. Ölçüm Modelinin Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizi Sonuçları.....	301
5.5. Yapısal Modelin Test Edilmesi.....	304
5.6. Hipotezlerin Değerlendirilmesi	304
6. Sonuç ve Öneriler	306

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TURİZM PLANLAMASI VE
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

TURİSTLERİN SAFRANBOLU DESTİNASYONU
TERCİHİNDE DİKKATE ALDIĞI FAKTÖRLERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ.....315

1. Giriş.....	315
2. Literatür	316
3. Yöntem	319
3.1. Veri Toplama Aracının Oluşturulması	319
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem	320
3.3. Anketin Uygulanması ve Analizler	320
4. Bulgular	323
5. Tartışma, Sonuç Ve Öneriler	337

TURİZMİN ÇEVRESEL ETKİLERİNE YÖNELİK
ALGILARIN İNCELENMESİ: TURİZM ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 347

1. Giriş.....	347
2. Alanyazın.....	348
2.1. Turizm ve Etkileri	348
2.2. Sürdürülebilir Turizm.....	350
2.3. Sürdürülebilir Turizmin Paydaşları.....	351
2.4. Sürdürülebilir Turizm Paydaşı Olarak Y ve Z Kuşağının Turizmin Etkilerine Yönelik Algıları.....	351
3. Yöntem	353
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	353
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	353
3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi	353
4. Analiz ve Bulgular	354
5. Sonuç	359

**TÜRKİYE'DEKİ KALKINMA PLANLARINDA TURİZMİN
ÇEVRESEL ETKİLERİNİN VE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM
ANLAYIŞININ DEĞERLENDİRİLMESİ..... 367**

1. Giriş 367
2. Yöntem 371
3. Bulgular 372
  - 3.1. Turizmde Sürdürülebilirlik ve Alternatif Turizm..... 372
  - 3.2. Kalkınma Planları..... 374
  - 3.3. Özel İhtisas Komisyonları Raporları (Ö.İ.K.R.) 376
4. Sonuç ve Öneriler 382

**HOŞAP ÇAYI HAVZASI'NIN TURİZM KAYNAKLARI VE BU
KAYNAKLARIN PLANLAMASINA YÖNELİK ÖNERİLER 389**

1. GİRİŞ..... 389
  - 1.1. Araştırma Sahasının Konumu Ve Sınırları 390
  - 1.2. Amaç, Materyal ve Yöntem..... 391
2. Hoşap Çayı Havzası'nın Coğrafi Özellikleri 391
  - 2.1. Doğal Ortam Özellikleri 391
  - 2.2. Beşeri Coğrafya Özellikleri 393
3. Hoşap Çayı Havzası'nın Turizm Kaynakları 395
  - 3.1. Doğal Turistik Kaynaklar 395
  - 3.2. Beşeri Turistik Kaynaklar..... 400
4. Hoşap Çayı Havzası'nın Turizm Kaynakları Swot Analizi 409
5. Sonuç ve Öneriler 410

**KIRSAL BİR MEKÂNIN YENİDEN ÜRETİMİ = EKOTURİZM
BAĞLAMINDA SİNEBEL VADİSİ'NİN (PERVARİ) TURİZM
OLANAKLARI 417**

1. Giriş 417
2. Yöntem ve Amaç..... 419
3. Bulgular 421
  - 3.1. Mağara Turizmi..... 425
  - 3.2. Rafting ve Kano Turizmi..... 426
  - 3.3. Dağcılık (Yamaç Tırmanışı) 427

3.4. Ferrata (Kaya Tırmanışı)	428
3.5. Trekking ve Günlük Yürüyüş (Hiking)	429
3.6. Seyir Terasları.....	430
3.7. Botanik Turizmi	432
4. Sinebel Vadisi ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesinde SWOT Analizinin Uygulanması	434
5. Sonuç	436
TARİHİ VE KÜLTÜREL KENT MERKEZLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ İÇİN ROTA ÖNERİLERİ: İSTİKLAL CADDESİ ÖRNEĞİ.....	441
1. Giriş.....	441
2. Turizmde Rotanın Oluşturulmasında Bir Araç Olarak Tema	443
3. Dünyadan Ve Türkiye’den Rota Örnekleri, Rota-Teknoloji İlişkisi Ve Tanıtımı	449
3.1. Toplum temelli turizm ve yürüyüş turları: İtalya'da eski yayla rotaları	449
3.2. Kültürel Planlama: Buenos Aires.....	451
3.3. Rotanın tanıtımı: İrlanda, Kopenhag, Roma Rotaları.....	453
3.4. Rotada teknoloji kullanımı: Naples / Warsaw, Turin / Milan.....	457
3.5. Türkiye’de Rotalar: Kayseri ili, Bozkır ilçesi, Kurtalan Ekspresi ..	459
3.6. İstanbul’da Sürdürülebilir Turizm Rotaları	461
4. İstiklal Caddesi Ve Turizm Çekicilikleri	463
5. Sonuç ve Öneriler.....	470
YEREL YÖNETİCİLER VE TURİZM İŞLETME YÖNETİCİLERİ GÖZÜNDEN; BİNGÖL İLİNDE TURİZMİN GELİŞTİRİLEBİLİRLİĞİ.....	479
1. Giriş.....	479
2. Bingöl İlinin Konumu ve Başlıca Özellikleri.....	480
2.1. Bingöl ilinin Başlıca Turistik Kaynakları.....	482
3. Araştırma Yöntemi	487
3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	487
3.2. Veri Toplama Yöntemi.....	488
4.1. Katılımcıların Demografik ve Bireysel Özellikleri	489

4.2. Katılımcıların Bingöl Turizmi ile İlgili Görüşlerine Dair Bulgular	491
4.3. Bingöl İl Turizminin SWOT Analizi.....	494
5. Sonuç ve Öneriler	498

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GASTRONOMİ

KAPARİNİN (KEBERE) YEMEKLERDE KULLANIMI 507

1. Giriş	507
1.1. Tarihçesi	509
1.2. Ülkemizde Yetişen Kapari Türleri	510
1.3. Önemli olma nedeni	512
2. Kaparinin Kullanım Alanları.....	513
2.1.513	
2.1.513 Tıp ve Halk Hekimliği	513
2.2. Hayvancılık.....	514
2.3. Peyzaj Mimarlığı.....	514
2.4. Erozyon kontrolü.....	514
3. Gıda Olarak Kullanımı	515
3.1. Turşu ve Salamura.....	516
3.2. Yemeklerde Kullanımı	518
3.2.2. Balıklar	519
4. Sonuç	524

TÖRENSEL YEMEKLERİN GASTRONOMİK COĞRAFI İŞARETLİ ÜRÜNLER OLARAK KULLANIMI: İSKİLİP DOLMASI ÖRNEĞİ..... 531

1. Giriş	531
2. Kavramsal Çerçeve.....	533
2.1. Coğrafi İşaretler	533
2.2. Törensel (Özel Gün) Yemekler.....	535
3. Yöntem	536
4. Bulgular	537

4.1. Coğrafi İşaretli Ürünler İçinde Gastronomik Coğrafi İşaretli Ürünlerin Dağılımı	537
4.2. Tescilli Gastronomik Coğrafi İşaretli Yemekler ve Çorbalar Grubundaki Törenselle Nitelikli Ürünler	538
4.3. Törenselle Gastronomik Coğrafi İşaretli Ürün Olarak İskilip Dolması	539
5. Sonuç	547
GASTRONOMİ TURİZMİ KAPSAMINDA VEGAN, VEJETARYEN, PESKETARYEN YÖRESEL YEMEKLERİ: DOĞU KARADENİZ ÖRNEĞİ.....	553
1. Giriş.....	553
2. Gastronomi	554
3. Gastronomi Turizmi	555
4. Vegan.....	556
5. Vejetaryen.....	557
6. Pesketaryen	558
7. Doğu Karadeniz Bölümü Ve Gastronomik Değerleri	558
8. Yöntem Ve Bulgular	559
9. Sonuç Ve Öneriler	564
VAN KAHVALTISI VE VAN YEMEKLERİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR BAKIŞ AÇISI.....	571
1. Giriş.....	571
2. Çalışmanın Amacı	573
3. Coğrafi İşaret	573
4. Menşe Adı.....	574
5. Mahreç İşareti	574
6. Van Kahvaltısı.....	574
6.1. Van Kavut.....	576
6.2. Murtuğa	576
6.3. Otlı Peynir.....	577
6.4. Van Cacığı	578

6.5. Çörek İçi	578
6.6. Bal	578
6.7. Kaymak.....	578
6.8. Gül Reçeli	578
7. Van Yemekleri	579
8. Van İsminin Menşei	583
9. Sonuç	586

BEŞİNCİ BÖLÜM

REKREASYON

REKREATİF AMAÇLI SPOR YAPAN BİREYLERİN SOSYAL FİZİKSEL KAYGI DÜZEYLERİNİN VE EGZERSİZ YAPMA SEBEPLERİNİN ARAŞTIRILMASI..... 593

1. Giriş	593
1.1. Rekreasyon	595
1.2. Kaygı Kavramı.....	597
1.3. Sosyal Kaygı.....	598
1.4. Sosyal Fizik Kaygı Kavramına Kuramsal Yaklaşım	601
1.5. Sosyal fizik kaygı ve egzersiz ilişkisi.....	603
2. Yöntem	604
2.1.Örnekleme	604
2.2. Veri Toplama Araçları.....	604
2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	604
3. Bulgular	605
4. Tartışma Ve Sonuç	606

YEREL HALKIN TURİZMİN ETKİLERİNE YÖNELİK ALGILAMALARI: DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGELERİ ÜZERİNE YAPILMIŞ ARAŞTIRMALARIN İÇERİK ANALİZİ

Prof. Dr. İbrahim YILMAZ¹
Öğr. Gör. Öznur YEKSAN²
Öğr. Gör. Lütfullah Sadi TOPRAK³

1. Giriş

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak son yıllarda Türkiye’de turizmin etkilerine yönelik bir ilgi artışından bahsetmek mümkündür. Çünkü turizm destinasyonlarında turizmin gelişmesiyle birlikte zaman içinde olumlu ve olumsuz pek çok etki ortaya çıkmıştır. İlgili literatür incelendiğinde bu konuda çok sayıda bilimsel yayın yapıldığı görülmektedir. Bu yayınlarda turizmin etkileri genellikle çevresel (fiziksel), ekonomik ve sosyo-kültürel etkiler şeklinde ele alınmaktadır. Bu yayınlarda çoğunlukla yerel halkın turizm gelişimine ve özellikle de turizmin etkilerine yönelik tutum ve algılamaları incelenmektedir.

Türkiye’nin pek çok ilinde benzer çok fazla sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir. Söz konusu araştırmaların bir kısmı Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yer alan illerde gerçekleştirilmiştir. Ancak bu araştırmaların bulgularını bütünsel bir bakış açısıyla bir arada inceleyen az sayıda çalışma yapılmıştır. Bu nedenle, çalışmada bahsi geçen araştırmaların bulguları içerik analizine tabi tutulmaktadır.

2. Turizmin Etkileri

21.yüzyılın büyük bir gelişme ivmesi gösteren hizmete yönelik sektörlerinden biri olan turizm, yaşanan teknolojik ve ekonomik gelişmeler, boş zaman süresinin ve kişisel gelirlerin artmasının sonucu olarak ulusal ve uluslararası düzeyde kendisine olan ilgiyi arttırmaktadır. Deniz kum güneş üçlüsünün yanında alternatif turizm çeşitlerine olan ilginin de artması ile birlikte turizmin etkileri

---

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi, iyilmaz@nevsehir.edu.tr, 0000-0003-1493-5379

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş Meslek Yüksekokulu, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri, 0000-0001-8748-9221, oznuryeksan@yyu.edu.tr

³Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş Meslek Yüksekokulu, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri, 0000-0002-3079-920X, lutfullahsadi@yyu.edu.tr

çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel olarak etkisini çok daha yoğun olarak göstermeye başlamıştır (Özdemir, Kervankıran, 2011:3).

Turizm hem makro hem de mikro açıdan, geliştiği bölgelerde çeşitli düzey ve şekillerde çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkiler yaratmaktadır. Turizm bir bölgenin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel değerlerinin korunmasına önemli katkı sağlayabileceği gibi; bu değerler üzerinde önemli ölçüde bozucu ve yok edici bir etki de yaratabilir. Bu nedenle turizmin söz konusu etkileri genellikle olumlu ve olumsuz etkiler şeklinde incelenmektedir (Yılmaz, 2017: 1).

Turizmin oluşmasını ve gelişmesini sağlayan faktörlerden biri de fiziksel çevredir. Ülke genelinde ve bölge, yöre özelinde turizm talebinin yaratılması ve sürdürülebilmesi bakımından fiziksel çevre önem arz etmektedir. Temiz, sağlıklı ve düzenli bir çevre turizm olgusunun ilerletilmesi açısından önemli olmak ile birlikte bilinçli ve sürdürülebilir planlı bir gelişim sunulmadığı durumlarda hem doğal hem de insan kaynaklı çevre kaynakları olumsuz etkilenebilmektedir.

Ülke, bölge ya da yörelere yönelik turizm talebinin oluşması ve bu talebin devam ettirilmesi bakımından fiziksel çevre önemli bir yere sahiptir. Turizm gelişimi için şüphesiz sağlıklı, temiz ve düzenli bir çevreye ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak, bilinçli ve planlı bir turizm gelişiminin benimsenmemesi sonucu doğal ve insan yapımı çevre kaynakları zarar görmektedir. Bunun sonucunda da turizm faaliyetleri fiziksel çevre üzerinde olumlu etkilerinin yanında negatif etkilerde yaratabilmektedir. Planlanmış ve kontrollü ilerleyen çalışmalarla turizmin çevresel olumlu etkilerini artırmak mümkün olabilecektir. Bu bağlamda turizm faaliyetlerinin fiziksel çevre açısından önemli olumlu etkileri şu şekilde sıralanabilir (Inskeep, 1991:344). Arkeolojik, mimari, tarihi ve doğal çekicilikleri olan alanların korunması, çevre yönetiminin doğru ve verimli yapılması noktasında yerel halk ve turiste çevre bilincinin yerleştirilmesive mevcut alt yapı imkânlarının arttırılması gibi olumlu etkilerdir. Öte yandan, turizm faaliyetlerinin çevre üzerindeki önemli olumsuz etkileri ise; su, hava, gürültü ve görsel kirlilikler, katı atık toplama sorunu, ekolojik dengenin bozulması ve beraberinde getirilen olumsuzluklar olarak sıralanabilir (Inskeep, 1991: 347).

Bilindiği üzere, turizmin önemli etkilerinden biri de ekonomik etkileridir. Parasal(moneter) ve reel etkiler olarak iki sınıflandırmada değerlendirilen bu etkilerden parasal etkiler, genellikle turizmin dış ödemeler dengesine etkisi, turizmin gelir yaratıcı etkisi, turizmin kamu gelir ve harcamalarına etkisi,

turizmin mal ve hizmet fiyatlarına etkisi şeklinde incelenmektedir. Turizmin ekonomide yarattığı reel nitelikli etkiler isegenellikle istihdam üzerindeki etkisi, ekonominin diğer sektörleri üzerindeki etkisi, dengeli kalkınmaya etkisi ile altyapı ve üstyapı üzerindeki etkisi şeklinde incelenmektedir (Bahar, Kozak, 2008). Söz konusu etkileri genel olarak olumlu etkiler şeklinde değerlendirmek mümkün olmakla birlikte; turizm gelişimiyle birlikte zaman zaman olumsuz yansımalarının olduğunu söylemek de mümkündür. Örneğin; turizm mal ve hizmet fiyatlarında neden olduğu artış nedeniyle farklı enflasyon çeşitlerinin (talep ve maliyet enflasyonu gibi) ortaya çıkmasına yol açabilmektedir (İçöz, Kozak, 2002).

Başka bir açıdan ise, ülkemizde önemli bir yeri olan tarım sektörü de turizmden olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Örneğin, kırsal turizmin gelişmesine paralel olarak ikinci konut ticaretinde artışlar olmuştur. Bu artış turizm bölgelerindeki yerel ekonomiler üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Büyük ölçekte geliştirilen turizm yatırımları karşısında rekabet edemeyen ve turizm turizm dışında başka bir gelire sahip olmayan yerel halk için tarım arazilerinin küçülmesi demek yerel halkın ekonomik açıdan bir darboğaz yaşaması anlamına gelebilmektedir (Bahar, Kozak, 2008: 65).

Turizm bazılarında göre yerel kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesine önemli katkıda bulunurken; bazılarında göre de bu mirasın özgünlüğünün kaybedilmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla turizm, turizm mahallinde yaşayan insanların sosyo-kültürel yapılarında barış ve hoşgörü anlayışının artması, eğitim ve kültür düzeyinin yükselmesi, yöreye özgü sanatın canlanması gibi olumlu etkiler yaratmaktadır. Ancak turizmin sosyo-kültürel alanda bazı olumsuz etkilerle karşılaşabileceği de açıktır. Örneğin; ahlakideğerlerinbozulması, insanlararası ilişkilerde manevideğerler yerine ekonomik çıkarların ön plana çıkması, yabancı düşmanlığının vesuorolarının artması gibi (Güzel, 2013; Özel, 2014: 57, Kervankıran, 2014:133).

3.İlgili Literatür

Türkiye’de turizmin etkilerine yönelik bilimsel araştırmaların çoğunlukla yerel halkın bakış açısıyla ele alındığını söylemek mümkündür. Bir bölge ya da yörede devam eden turizm faaliyetlerinden en fazla etkilenen kesimlerin başında bölge ya da yöre halkının gelmesi, şüphesiz araştırmalardaki bu eğilimin gerekçesini de ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2017:27). Bu bölümde ilgili literatürün incelemesi sonucunda son 19 yıllık süreç içerisinde Türkiye’nin farklı

farklı destinasyonları üzerinde yerel halkın turizmin çeşitli etkilerine yönelik bakış açılarını tespit etmek amacı ile yapılan çalışmaların bulgularına yer verilmektedir.

Alaeddinoğlu (2008:1) tarafından yürütülen bir araştırmaya göre Sivas halkının genel anlamdaki turizm gelişimine olumlu yaklaştığı tespit edilmiştir. Sivas halkı turizmin olumsuz etkilerinin göz ardı etmediklerini ancak turizm şehirlerinde yaratacağı olumlu etkinin daha yoğun olduğu görüşündedir.

Beypazarı'nda yapılan bir araştırmaya (Çetin, 2009:29) göre ise; yöre halkının turizmin olumlu sosyal ve ekonomik yönleri üzerinde durduğu ve aynı zamanda doğal yaşam alanlarının bozulması ve insanların bölgeye kontrolsüz bir şekilde akın etmeleriyle ilgili olumsuzluklardan bahsettiği belirlenmiştir. Dal ve Baysan (2010: 733) tarafından Kuşadası'nda yapılan bir araştırmada, 1982 yılından bu yana turizmin çevresel etkilerine yönelik yerel halkın bu konuda değişimle ri olumsuz olarak algıladıkları ve çevresel tablonun da olumsuz olduğu görülmüştür.

Keskin ve Çontu (2011:37) tarafından Ürgüp'e bağlı Mustafapaşa kasabasında yürütülen bir araştırmada, yerel halkın turizmin genel olarak kasaba üzerinde olumlu etkileri olduğuna inanıldığı tespit edilmiştir. Duran ve Özkul (2012) Akçakoca'da yaptıkları araştırma sonucunda ise, turizmden direkt veya indirekt olarak yararlanan yerel halkın turizmin doğurduğu maliyete katlanabildiğini buna kıyasla ekonomik sosyo ve kültürel etkilerinin daha baskın olduğuna inandıklarını bulgularında yer vermiştir.

Konya'da gerçekleştirilen bir araştırmaya (Bilim ve Özer, 2013) göre, halkın turizme ilişkin algıları genel olarak olumlu yöndedir. Bodrum'da yapılan bir araştırmaya (Çelikkanat ve Güçer, 2014: 272) göre yerel halk turizmin bölgeye daha fazla yatırım yapılmasına neden olduğunu, bölgedeki istihdamı arttırdığını, bölgede daha fazla harcama yapılmasını sağladığını, farklı kültürleri ve toplumları tanıma fırsatı sunduğunu ve turistler ile yerel halk arasındaki kültür alışverişini arttırdığını düşünmektedir. Gümüşhane'de yapılan araştırmada (Işık, Tırak ve Serçeoğlu, 2015) yerel halkın turizmi genel olarak destekledikleri ancak turizmin, çevrenin sürdürülebilirliğine olumsuz bir takım engeller oluşturduğu görüşünde oldukları saptanmıştır.

Boğan ve Sarıışık (2016: 325) tarafından Alanya'da yapılan araştırmaya göre yerel halk turizmin çevresel olumsuz etkilerinin- görüntü kirliliği- trafik kaosu vb.- olmadığını, konaklama ve turistik işletmelerinin inşasının doğal çevreye zarar vermediğini düşündüğünü ortaya koymaktadır. Yerel halkın görüşüne göre,

turizm yöredehâkim olan kültür ve öğelerinin değişmesine neden olmamaktadır ancak gençler arasında kötü alışkanlıkların(alkol kullanımı, tecavüz ve fuhuş oranında yükselme, boşanan çiftlerin artması vb.) yer edinmesine ve toplum düzeninin bozulmasına etki ettiğini düşünmektedirler.

Milas Çomakdağ-Kızılağaç Köyü'nde yürütülen bir araştırmada ise yerel halkın turizme algısı olumludur. Özellikle kırsal turizmin sağlayacağı gelir ve istihdam yönünden turizme sıcak bakmaktadırlar. Buna karşılık, çok sayıda turistini köye gelmesini olumsuzluk olarak değerlendirmektedirler(Ayazlar, 2017:53).Çeşme'de yapılan bir araştırmada Avcı (2018) turizmin ekonomik, kültürel ve sosyal etkilerinin yöre halkının yaşam kalitesini olumlu etkilediği, ancak çevresel etkilerinin yaşam kalitesini etkilemediği belirlenmiştir.

Erkılıç (2019) tarafından Rize'de gerçekleştirilen araştırmada ise yerel halka göre turizm kültürel değerlerin yok olmasına neden olmamakta, yöre halkının yaşam kalitesini yükseltmekte, ekonomik kazanç sağlamak ve bölgeye daha fazla yatırım yapılmasını sağlamaktadır.

Araştırma bulgularından anlaşıldığı üzere, yerel halkın turizme yönelik algılamaları genellikle olumludur. Yerel halk özellikle turizmin ekonomik etkilerine olumlu bakmakta, olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin fazla olmadığını düşünmekte ancak birtakım olumsuz çevresel etkilerine de dikkat çekmektedir.

4. Yöntem

Bu çalışmada Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinde yaşayan yerel halkın turizmin başlıca etkilerinden olan ekonomik, çevresel, sosyo-kültürel etkilerine yönelik algı, tutum ve davranışlarının ne yönde olduğunu inceleyen araştırmalara yer verilmiş; bu bulgular içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Büyük miktardaki verilerin taranmasını kolaylaştırması, birbirine benzeyen verilerin bir araya toplanması, gözlemden çok bir çözümleme yöntemi olarak görülmesi ve okuyuculara kolaylık sağlaması açısından (Stemler, 2001: 1) yapılanbu çalışmada bu yöneme başvurulmuştur.Literatür taraması sonucunda iki bölge ile ilgili tespit edilen tüm çalışmalar herhangi bir yıl/tarih sınırlaması olmadan içerik analizine dahil edilmiştir. Analizde çalışmaların temel bulgularına ulaşabilmek için öncelikle özet ve giriş bölümleri incelenmiştir. Ayrıca bulgular açısından herhangi bir eksik ya da hatalı tespit bulunmamak için gerektiğinde çalışmaların diğer bölümleri de titizlikle gözden geçirilmiştir.

5.Bulgular

5.1. Doğu Anadolu Bölgesi Üzerine Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi

Bu kısımda literatür taraması sonucunda tespit edilen ve Doğu Anadolu Bölgesi illerinden *Bitlis, Erzincan, Erzurum, Iğdır ve Van* illerinde yürütülen araştırmalara dayanan çalışmaların bulguları içerik analizine tabi tutulmuştur.

Kodaş ve Dikici (2012: 51) tarafından Bitlis ilinin Ahlat ilçesinde yapılan araştırmada gastronomi turizminin yörede meydana getirdiği toplumsal etkiler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yerli halkın turistlere karşı hoşgörülü, misafirperver ve yardımsever oldukları anlaşılmaktadır. Yerel halka göre Ahlat'a gelen gastronomi turistleri yerel mutfak kültürüne ilgi duymakta bu da bölgede gastronomi turizminin olumlu etkilerini ön plana çıkarmaktadır. Ancak turistler ile yerel halk arasındaki sosyal etkileşimin kısa süreli olduğuna dikkat çekilmektedir.

Alagöz, Güneş ve Uslu (2015: 83) tarafından yürütülen araştırmada Erzincan'da faaliyet gösteren otel ve seyahat acentaları yöneticilerinin görüşleri alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda yöneticilerin Erzincan ilindeki doğal güzelliklerin turistler için çekicilik unsurları oluşturduğu, şehirdeki turistik potansiyellere rağmen ilde turizm gelişiminin iyi planlanmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, yöneticilerin sürdürülebilir turizm açısından olumlu tutum ve davranışlarda olduğu görülmüştür. Benzer bir araştırmada (Güneş ve Alagöz, 2018: 409) ise Erzincan halkın turizmin ekonomik, çevresel ve sosyo – kültürel etkilerini olumlu yönde algıladığı belirlenmiştir. Yerel halk ayrıca, Erzincan'da turizmin gelişmesi için yatırımların artması, tüm kesimlerin katılımının sağlanması gerektiğini düşünmektedir.

Şebin (2009: 4-5) tarafından Erzurum'da yapılan araştırmada yerel halkın kış sporları turizmi konusunda yargılarının olumlu ve benimsemiş oldukları tespit edilmiştir. Şebin, Yazıcı, Tozoğlu, Bostancı ve Karahüseyinoğlu (2010: 18) Erzurumlu halkının kış sporları turizminden yüksek beklenti içinde olduklarını, sosyo kültürel ve ekonomik açıdan bu sporlar ile değer katacağını düşünmektedirler.

Benzer diğer bir araştırmada ise ;Şebin, Serarslan, Yazıcı, Tozoğlu, Gülbahçe, Yorulmazlar (2010: 23) Erzurum halkının kış sporları turizmine önem verdikleri ve olumlu bir tutum sergiledikleri tespit edilmiştir. Cengiz ve Akkuş (2012:61) tarafından yapılan bir araştırmada, Erzurum ilinin kırsal turistik potansiyeli değerlendirilmiştir. Erzurum ilinin kırsal turizme uygunluğu noktasında yerel

halkın ekonomik kalkındırılmasında önemli bir role sahip olduğu üzerinde odaklanılmıştır.

Denk ve Mil (2016:7) Erzurum ili Oltu İlçesinde yaşayan yerel halkın turistik faaliyetlere ilişkin görüşlerini saptanmaya çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, genel olarak yerel halkın kırsal turizm hakkında algılamaları olumludur. Yerel halkın özellikle olumlu ekonomik etki algılamaları diğer etkilere ilişkin algılamalarına göre daha olumludur. Yerel halk olumlu sosyo-kültürel ve çevresel etkilerde birleşirken birtakım çekincelerini de ortaya koymaktadır. Kırsal turizm ile yörenin isminin daha fazla duyulacağı, Oltu'ya ulaşımın kolaylığı ile hafta sonu gezilerinin buna katkı sağlayacağı; tarihi yerlerin restorasyonu ile doğal yapıların korunacağı ve gelecek kuşaklara aktarılmasını teşvik edeceği ifade edilmiştir. Ancak yerel halk, oluşabilecek yoğunluk ve trafikten kaynaklı sorunların da ortaya çıkabileceğini düşünmektedir. Yine, kırsal turizm açısından önemli bir arz kaynağı olan bölgenin yeterli derecede değerlendirilmediği ve turistik faaliyetlerin farklı boyutlarda etkilerinin olduğu yerel halkın ortak görüşüdür.

Pasinler ilçesinde gerçekleştirilen bir araştırmaya (Işık, Ada ve Boztoprak, 2016: 1-2) göre ise, yerel halkın büyük bir çoğunluğu turizmi desteklemektedir. Araştırmada yerel halkın bakış açısından şu sonuçlara ulaşılmıştır: Turizm faaliyetlerinin artması ile bölgede istihdam olanakları artacak; işsiz insan sayısı azalacak ve yerel halkın gelirine yükselme yaşanacaktır. Öte yandan, turistik yatırımlara hız verilecek, bitirilmeyen yatırımlar hızlandırılacaktır. Bölgenin doğal güzelliklerinin korunması yanında; sahip olduğu yeraltı sularından azami derecede yararlanılabilecek termal turizmi ön plana çıkarılabilecektir. Bundan başka; sayıca yüksek din görevlisi yetiştiren bölgede inanç turizmine de önem verilmesi gerekmektedir. Diğer açıdan ise; yerel halk bölgeye gelecek turistlerin ahlaki boyutta bölge halkına zarar vereceği kanısındadır.

Bayat (2010: 86-91) tarafından Iğdır halkının turizme yönelik algılamaları ölçülmüştür. Yöre halkının turizmin olumlu çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algılamaları yüksek çıkmıştır. Bu bağlamda yöre halkı turizmin halkın çevreyi daha temiz tutmasına; çevrenin genel görüntüsünün güzelleşmesine ve doğanın korunmasına yardımcı olduğu görüşünü desteklemektedir. Iğdır halkı turizmin yörenin ekonomisinin gelişmesine neden olduğuna, ilin dışa açılmasını sağladığına ve yeni turistik tesisler yapılmasına imkân verdiğine inanmaktadır. Yerel halk ayrıca turizm faaliyetlerinin aile düzeni

ve kadın hakları noktasında bazı gelişmelere de aracı olduğu, dünya barışına olumlu bir etki yaptığı, halkın sahip olduğu kültürel değerlere karşı bir gurur kaynağı olarak bakmasına ve bölge kültürünün gelişmesine imkan verebileceğini düşünmektedir. Bayat ve Ilgaz Yıldırım (2014:226) tarafından Iğdır'da yapılan benzer bir araştırmaya göre, Iğdır halkı turizme karşı olumlu ve bilinçli bir tutum içerisinde ancak ilin turizm potansiyelinden yeterince yararlanılamamaktadır.

Alaeddinoğlu (2007:1) tarafından Van ilinde yapılan bir araştırmaya göre; yerel halkın turizmin etkilerini genel olarak pozitif olarak algıladığı görülmektedir. Zira turizmin daha fazla iş imkânı ve daha hızlı bir ekonomik büyüme demek olduğunu, ilin gelişerek dışa açılması, ayrıca ekonomik ve sosyal yaşantıya olumlu katkılara aracı olan bir sektör olduğu düşünülmektedir. Bu olumlu inancı karşılık; turizmin iç fiyatlarda yükselmeye neden olacağı ve sektörden elde edilen kazancın doğrudan halkın gelirini etkilemeyeceğine inanılmaktadır. Buna ilaveten, turizmin özellikle genç kesimde ahlaki hasarlara yol açabileceği giyim kuşam alışkanlıklarında özentinin yayılabileceği, halkın tüketim alışkanlıklarının da olumsuz etkiler bırakabileceğine inanılmaktadır.

5.2. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Üzerine Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi

Çalışmanın bu kısmında literatür taraması sonucunda tespit edilen ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinden *Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin ve Şanlıurfa* illerinde yürütülen araştırmalara dayanan çalışmaların bulguları içerik analizine tabi tutulmuştur.

Adıyaman'da yapılan bir araştırmada (Çorbacı, 2012) genel anlamda Adıyaman halkının turizm ile ilgili düşüncelerinin pozitif bir eğilim gösterdiği ortaya çıkmıştır. Adıyaman'ın sahip olduğu beşeri ve fiziki potansiyel ile turizme ev sahipliği yapabilecek bir şehir olduğu düşünülmektedir. Adıyaman halkı, turizmin gelişmesiyle birlikte önemli iş fırsatları doğacağı ve istihdamın artacağı yönünde görüş belirtmiştir. Yöre halkı turizmin Adıyaman için önemli bir gelir kaynağı olacağını, turizmin doğrudan ya da dolaylı olarak yeni iş fırsatları sunacağını ve bir anlamda turizmin ekonomiyi canlandırarak sektörlerden biri olarak görüldüğünü vurgulamıştır. Adıyaman halkının şehre gelen turistlere yabancılaşma hissetmeyeceği ve yabancı misafirleri hoş karşılayacağı yönünde bir eğilim ortaya çıkmıştır. Adıyaman halkı, turizmle birlikte şehir hayatının daha hareketli olacağını, kentin sosyal hayatının canlılık kazanacağını ve şehrin daha cazip bir yer olacağını düşünmektedir. Yöre halkı yine bu paralelde turizmin

gelişmesiyle birlikte alışveriş olanaklarının ve yaşam kalitesinin daha da artacağı yönünde görüş beyan etmiştir. Adıyaman halkı, turizmin yoğunluk göstermesinin herhangi bir suç artışına yol açmayacağı yönünde görüş belirtmiştir. Yöre halkının turizm hareketlerinde görülen artışın çevresel kaynaklarda önemli bir deformasyona yol açmayacağını ve yine su kaynaklarında belirgin bir kirliliğin yaşanmayacağını düşündüğü saptanmıştır. Adıyaman halkının turizmin trafik yoğunluğunu artıracığını düşündüğü söylenebilir. Yöre halkının, turizm gelişiminin Adıyaman'ın imajına önemli katkılar sağlayacağı düşüncesi de ağırlık kazanmaktadır. Son olarak, Adıyaman halkı turizmin gelişmesi ile birlikte emlak ve arazi fiyatlarının artacağını düşünmektedir.

Çorbacı ve Dönbak (2011:61) tarafından Adıyaman ili Kahta ilçesine bağlı Karadut Köyü'nde yapılan benzer bir diğer araştırmada ise, yerel halkın kırsal ve tarımsal turizme yönelik yaklaşımlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Coğrafya öğretmen adayları özellikle ildeki kültürel turizmin hem ekonomik hem de sosyal açıdan Diyarbakır'ın gelişmesine katkı sağlayacağı yönünde görüş bildirmişlerdir. Hayat standartlarının yükseltilmesi ve mevcut sorunların daha hızlı çözüme kavuşturulmasında turizmin itici gücünün farkında olduklarını iletmişlerdir. Öğretmen adayları kültürel turizmin çevresel etkisi konusunda ise kirlilikten çok iyileşme yaratacağını düşünmektedir. Ayrıca yörede kültürel turizmin gelişmesi için kentin tanıtımına yönelik faaliyetlerin artırılması ve medyada olumlu imaj oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir (Değerliyurt, Aksu, Aydoğmuş, Kaya, Türkmen, 2013:1045-1046).

Akın (2015:20) Gaziantep'te önemli bir turizm çeşidi olan spor turizminin gelişiminin etkilerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada kamu ve özel kuruluşlarda farklı kademelerde görev yapan yöneticilerin görüşlerini almıştır. Araştırmanın sonucunda, spor turizminin ilin gelişimi ve kalkınmasında önemli bir etkisinin olduğu, spor turizmine yönelik yürütülen çalışmaların artırılması ve spor yapılacak alanların var olması ve artırılması hususunda olumlu etkilerinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca, spor turizminin gelişiminin, ilin çevresel ve kültürel yapısı üzerinde ise olumsuz etkilerinin görülmediği belirlenmiştir. Bulut (2015: 99-100) tarafından yapılan araştırmada ise, yerel halkın genel olarak turizme karşı tutumlarının pozitif olduğu tespit edilmiştir. Gaziantep ilinin yemek kültürünün gelişmiş olması, ilin kendine özgü doğal, kültürel ve sosyal yapısını korumuş olması da ilin turizm açısından güçlü yönlerini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Gaziantep ilinin turizmde sürdürülebilirliğinin sağlanması için

reklam, halkla ilişkiler gibi tanıtım faaliyetlerine önem verilmesi ve tarihi yapıların restorasyonu gibi konulara da önem verilmesi gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Mardin’de yapılan bir araştırmada (Toprak, 2007) yöre halkının turizme olumlu baktığı ve geleceği turizmde gördüğü tespit edilmiştir. Yerel halk, turizm gelişimiyle birlikte yaşam biçiminin değişmesi, geleneksel değer yargıları ve toplumsal ahlakın bozulması konularında kesinlikle herhangi bir tedirginlik yaşamadığını belirtmiştir. Yüksek gelir grubundaki insanların turizmin gelişmesiyle birlikte fiyatların artacağı görüşünde oldukları, düşük gelir grubundaki insanların ise gelirlerinin artabileceği umudunu taşıdıkları ortaya konulmuştur. Turizmin gelir artırıcı etkisine yönelik olarak en yüksek beklentinin, esnaf ve öğrenci kesiminde olduğu tespit edilmiş, Mardin’in tarihi ve kültürel değerlerinin yanında insanıyla da turizm sektörünün gelişmesine açık olduğu belirlenmiştir.

Gündüz ve Erdem (2011:11-13) tarafından Mardin’de gerçekleştirilen bir diğer araştırmaya göre, yöre halkı turizmin ekonomik etkilerini olumlu olarak algılamakta, bu etkisi nedeniyle Mardin’e turist akımını desteklemektedir. Turizmin gelişmesiyle doğacak yeni iş alanları ve imkânları ekonomiyi canlandıracak ve geri göç sağlanacaktır. Bunlara ilave olarak turistler de daha fazla para harcayacağı için turizm sosyo-ekonomik açıdan geri kalmış ilin kurtarıcısı olarak görülmektedir. Yine Gündüz ve Erdem (2013) tarafından Mardin’de yapılan benzer bir araştırmaya göre yöre halkı turizme olumlu bakmaktadır. Yöre halkı turizmin olumlu etkileri konusunda sahip oldukları bilgi nedeniyle bölgeye yönelik turist akımını oldukça yüksek düzeyde desteklemektedir. Ancak, yöre halkı turizmin olumsuz etkilerinin çok da farkında değildir. Öte yandan, Toprak (2015: 201) tarafından Mardin’de benzer bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yerel halk bölgede turizm sektörünün gelişmesiyle yaşanabilecek değişim ve gelişimlere karşı pozitif bir tutum sergilemiştir. Ayrıca, turizmin hangi etkilerini önemsedikleri yönünde sorulan sorulara da sırasıyla; ekonomik, sosyal ve çevresel etkiler olarak cevap vermişlerdir.

Ekonominin önemli bir işlevi olan turizm geleneksel el sanatlarına yaptığı katkı ile de önemi yadsınmamaktadır. Turizmin Midyat’taki geleneksel taşçılık el sanatının gelişimindeki rolü buna güzel bir örnek teşkil etmektedir. Mardin ve çevresinde turizmin gelişmesi ile yöresel mimarinin korunması ve geliştirilmesi konusunda bir farkındalık ve bilinç oluşturulmuştur. Bu farkındalık ve bilinç ile,

ilde geleneksel evlerin restorasyon çalışmaları hız kazanmış yeni yapılan bazı konaklama tesislerinin yapımında yöresel taşların kullanılmasına özen gösterilmiştir. Bunun doğal sonucu olarak ta taş atölyelerinin önemi artmış, sayıca arttırılmış; dolayısıyla atölyelerde çok daha fazla sayıda yöre halkından kişilerin istihdamına imkân sağlanmıştır (Günel, 2011: 433).

Zengin, Uyar ve Erkol (2015) tarafından Şanlıurfa'da yapılan araştırmada yöre halkının turizmden etkilenme düzeyleri ortaya konulmuştur. Bu çerçevede düşük düzeyde olumsuz sosyo-kültürel etkileri olsa da yerel halk turizm gelişimini desteklemektedir. Ayrıca turizmin ekonomik ve çevresel etkilerinin yöre halkını geliştirici ve ilerletici olduğu belirlenmiştir. Göktaş ve Türkeri'nin (2016: 115-116) araştırmasında ise şu sonuçlara ulaşılmıştır: Şanlıurfa halkı, turizm gelişiminin ahlaki ve kültürel yozlaşmaya sebep olacağı düşüncesini kabul etmemektedir. İlde turizmin hırsızlık, fuhuş ve kumar gibi suçların oranında artış sağlayacağı düşüncesi en yüksek ortalamaya sahip olmakla birlikte; yöre halkı bu konularda kararsız kaldığını beyan etmektedir.

6.Sonuç ve Öneriler

Türkiye'de turizmin ekonomik, çevresel sosyal ve kültürel etkilerine yönelik yapılan çalışmalarda çoğunlukla yerel halkın algılamalarından oluşan araştırmalara yer verilmektedir. Bir bölgedeki turizm faaliyetlerinden en fazla etkilenen kesimlerin başında yerel halkın gelmesi bu çalışmaların eğiliminin haklı gerekçelerinden sayılabilmektedir. Bu bağlamda turizmin bölge ve yörelerde gelişmesini desteklemek açısından yerel halkın turizme katılımı sağlanmalıdır. Görüş ve önerileri alınan yerel halk ile yapılacak fikir alışverişlerinin, turizmin olumsuz etkilerini en aza indirmede, turizmin olumlu etkilerine de önemli kolaylıklar sağlayabileceği düşünülmektedir (Yılmaz, 2017:28).

Bu araştırmadaki amaç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki illerde yaşayan yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamaları üzerine yapılan çalışmaların bulgularını içerik analizi yöntemi incelemektir. Konuyla ilgili az sayıda münferit çalışmalar yapılmıştır. Bu nedenle çalışma, önceki yapılan çalışmaları bütünsel bir bakış açısı ile incelemesi; ilgili literatüre ve uygulamaya yönelik katkı sunabileceği noktasında önem arz etmektedir.

Güneydoğu Anadolu bölgesindeki araştırmalarda Adıyaman, Diyarbakır, Mardin, Gaziantep, Şanlıurfa illerinde yaşayan yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamalarının son derece pozitif olduğu; turizmingelecekte yapılacak

bölgesel yatırımlarda önemli bir rolü olacağı görüşü ağırlıktadır. Ancak Şanlıurfa'da yaşayan yerel halkın turizmin sosyal ve kültürel etkileri açısından düşük düzeyde de olsa olumsuz düşüncelere sahip oldukları ve bazı çekinceleri de olduğu tespit edilmiştir (Göktaş ve Türkeri, 2016). Doğu Anadolu bölgesinde Bitlis, Van, Erzincan, Iğdır illerinde yaşayan halkın turizmin etkilerine yönelik tutum ve davranışlarının da olumlu yönde olduğu görülmüştür. Yerel halkın özellikle turizmin ekonomik etkileri konusunda algılamalarının diğer etkilerine oranla daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür (Kodaş ve Dikici, 2012, Bayat, 2010, Denk ve Mil, 2016, Alagöz, Güneş ve Uslu, 2015, Şebin, 2009).

Yukarıda da bahsedildiği üzere turizmin etkilerine yönelik yerel halkın algılamaları noktasında yapılan bu çalışmalarda ortak payda turizmin özellikle ekonomik etkilerinin yerel halk tarafından pozitif karşılanmasıdır. Öte yandan araştırmalara katılanlar turizmin ahlaki ve çevresel olumsuz etkileri olduğuna katılmamışlarya da çekimser bir tutum sergilemişlerdir. Çalışma kapsamında ele alınan illerde turizmin çok fazla gelişmemiş olması bu sonuçların ortaya çıkmasındaki en önemli neden olarak değerlendirilebilir. Zira literatürde bu sonuçları destekleyen ve aşağıda bahsedilen iki farklı model dikkat çekmektedir.

Turist ile yerel halk arasındaki ilişkileri inceleme ve yerel halkın turizmin etkilerine bakışını ortaya koyan modellerden ilki, Doxey (1975) tarafından geliştirilen Irritation Index Model (Tolerans Yaklaşımı Modeli) olarak bilinen modeldir. Model'e göre; turizmin yeni gelişmeye başladığı bölgelerde yerel halk özellikle ekonomik olumlu etkileri nedeniyle turizme olumlu yaklaşmaktadır. Ancak turizmin hızla gelişmeye başlamasıyla turistlere karşı oldukça olumlu tutum ve davranışlar sergileyen yerel halkın daha kuşkucu ve olumsuz yönde tavır sergileyebildiği görülmektedir. İkinci model, Butler (1980) tarafından önerilen ve orijinal adıyla "Touristic Area Life Cycle (TALC) Model" olan ve Türkçe'deki yaygın kullanımıyla "Destinasyon Yaşam Seyri (Döngüsü) Modeli" de benzer görüşlere dayanmaktadır. Şöyle ki; destinasyon yaşam seyrinin başlangıç aşamasında turizm ve etkileri algılanan ekonomik faydadan dolayı yerel halk tarafından olumlu karşılanabilirken; ileri aşamalarında bu olumlu düşünce olumsuzluza dönüşebilmektedir.

Turizm gelişimi açısından aşağı yukarı aynı aşamada olan farklı destinasyonlar için de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin; turizm gelişiminin henüz başlangıç evresinde olan Sivas'ta (Alaeddinoğlu, 2008), Taraklı, Göynük, Mudurnu (Demiroğlu ve İzgi, 2007) ve Afyonkarahisar'da (Özdemir ve

Kervankıran, 2011) yerel halkın turizm sektörüne ve yarattığı etkilere olumlu bir tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir.

İlgili literatürde yukarıda bahsi geçen görüşleri desteklemeyen araştırma bulguları ile de karşılaşılabilir. Örneğin; Akova (2006) tarafından Cumalıkızık'ta yürütülen araştırmada turizmin gelişmesiyle birlikte yöre halkının daha olumlu tutum sergilediği tespit edilmiştir. Çalışkan ve Tütüncü (2008) de yaptıkları çalışmalarında turizmle tanışmasının üzerinden uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen, Kuşadası halkının turizme ve turistlere karşı dostça yaklaştığını ve hoş görülerini koruduklarını tespit etmişlerdir.

Gelecekte, bu çalışmaya konu olan bölge ve iller özelinde konu ile ilgili yapılacak araştırmaların daha geniş kapsamda yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, çalışmada sadece temel bulguları analiz edilen yayınlara yönelik daha geniş kapsamlı bir bibliyometrik değerlendirme yapılabilir. Bu yayınlar çeşitli kriterler/parametreler (yazar sayısı, ünvanları, kurumları, yayın türü, yayın yeri vb.) temel alınarak analiz edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akın, A. (2015). Spor Turizminin Etkileri Üzerine Bir Alan Araştırması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(2):20-30.
- Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2(1).
- Alagöz, G., Güneş, E. ve Uslu, A. (2015). Otel İşletmeleri ve Seyahat Acentaları Yöneticilerinin Sürdürülebilir Turizme Bakış Açısı: Bir Alan Araştırması. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 6(14):83-98.
- Alaeddinoğlu, F. (2007). Van Halkının Turisti Ve Turizmi Algılama Şekli, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1):1-16.
- Alaeddinoğlu, F. (2008). Sivas Kentinde Halkın Turiste ve Turizme Bakışı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2):1-23.
- Avcı, N. (2018). Turizmin Yöre Halkının Yaşam Kalitesine Etkileri: Çeşme İlçesi Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 29(2) Güz, 164- 174.
- Ayazlar, R. (2017). Kırsal Turizmde Yerel Halkın Tutumu. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(1):53-69.
- Bahar, O. ve Kozak, M. (2008). *Turizm Ekonomisi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bayat, G. (2010). *Turizmin Yerel Halk Tarafından Algılanması: Iğdır Halkı Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Bayat, G., Ilgaz Yıldırım, B. (2014). Turizme Yerel Halkın Bakışı: Iğdır İli Örneği. *15. Turizm Kongresi*, Ankara.
- Bilim, Y., Özer, Ö. (2013). Yerel Halk Gözüyle Konya'da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal, Çevresel Etkileri. *Ulusal KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*, Konya.
- Boğan, E., Sarıışık, M. (2016). Yerel Halkın Turizm Faaliyetine Yönelik Görüş ve Algılamalarının Belirlenmesi Üzerine Alanya'da Bir Araştırma. *Kastamonu Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 12, 325-342.

- Bulut, E. (2015). *Gaziantep Turizmi ve Sürdürülebilirlik: Yerel Halk Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Gaziantep Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Butler, R. W. (1980). The Concept of A Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management of Resources,.*Canadian Geographer*, 24:1: 5-12.
- Cengiz, G., Akkuş, Ç. (2012). Kırsal Turizm Kapsamında Yöre Halkının Kalkındırılması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22): 61-74.
- Çalışkan, U. ve Tütüncü, Ö. (2008). Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması.IV. *Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*, Antalya.
- Çelikkat, N., Güçer, E. (2014). Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı: Bodrum İlçesi Örneği.15. *Ulusal Turizm Kongresi*, Ankara.Çetin, T. (2009). Beypazarı'nda Turist-Yerli Halk Etkileşimi ve Turizmin Sosyal, Kültürel Ve Ekonomik Etkileri.*Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9 (1),15-32.
- Çorbacı, A. K.,Dönbak, E. R. (2011). Sürdürülebilir Alternatifler Kırsal ve Tarımsal Turizme Yerel Halkın Yaklaşımları: Adıyaman/ Kahta-Karadut Örneği.12. *Ulusal Turizm Kongresi*, Düzce.
- Çorbacı, A. K. (2012). Açılış Konuşması, Adıyaman Bir Turizm Kenti Olabilecek mi Konulu Panel. <https://www.haberler.com/adiyaman-bir-turizm-kenti-olabilecek-mi-konulu-3545348-haber/>,(Erişim Tarihi 17.05.2017).
- Dal, N. , Baysan, S. (2010). Turizmin Çevresel Etkileri Konusunda Yerel Halkın Tutumları Kuşadası Örneği.11. *Ulusal Turizm Kongresi*, Aydın.
- Değerliyurt, M., Aksu, R., Aydoğmuş, M.Y., Kaya, M. F. ve Türkmen, E. (2013). Diyarbakır Kültür Turizmine İlişkin Coğrafya Öğretmen Adaylarının Bakış Açılarının Belirlenmesi.*Turkish Studies*, 8(9):1045-1057.
- Demiroğlu, O. C. ve İzgi, M.T. (2007). Sürdürülebilirlik Kavramı Açısından Yerel Halkın Turizme Yaklaşımının Analizi: Taraklı, Göynük ve Mudurnu'da Bir Anket Çalışması.I. *Ulusal Türkiye Turizmi Kongresi*, Sakarya.

Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamaları: Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri Üzerine Yapılmış Araştırmaların İçerik Analizi

Denk, E. , Mil, B. (2016). Erzurum Oltu İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Turizm Algılamaları.*Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 6(2):7-15.

Doxey, G. (1975). A Causation Theory of Visitor-Resident Irritants: Methodology and Research Inferences. *Travel and Tourism Research Association Sixth Annual Conference Bildiri Kitabı*, 195-98, San Diego.

Duran, E. , Özkul, E. (2012). Yerel Halkın Turizm Gelişimine Yönelik Tutumları: Akçakoca Örneği Üzerinden Yapısal Bir Model.*International Journal of Human Sciences*, 9(2),500-520

Erkılıç, E. (2019). Yerel Halkın Turizm Algısı Ve Turizmin Gelişimine Yönelik Tutumları: Rize Örneği. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 3 (1) , 66-82. DOI: 10.30625/ijctr.550650.

Göktaş, L. S. , Türkeri, İ. (2016). Turizmin Kültürel ve Ahlaki Etkisi: Şanlıurfa İlinde Uygulamalı Bir Araştırma.*Selçuk Üniversitesi ,Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 12:104-117.

Günel, V. (2011). Turizmin Olumlu Etkileri ve Midyat İlçesindeki Geleneksel Taşçılık Sanatı Örneği.*Marmara Coğrafya Dergisi*, 24:433- 471.

Gündüz, E. ve Erdem, R. (2011). The Perception of Tourism Development in a Less Developed Region-Mardin Sample.<https://ideas.repec.org/p/wiw/wiwrsa/ersa10p1214.html>, (Erişim Tarihi:15.05.2017).

Gündüz, E. ve Erdem, R. (2013). Is There a Conflict between Local Communities And Tourism? Mardin Sample. <https://ideas.repec.org/p/wiw/wiwrsa/ersa13p1233.html>, (Erişim Tarihi:15.05.2017).

Güneş,E., Alagöz G. (2018). Yerel Halkın Turizm Algısı: Erzincan`da Bir Araştırma.*Iğdır Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 409-442.

Güzel, F. Ö. (2013). Sosyo-Kültürel Açından Paradoks Yaratıcı Bir Sektör Olarak Turizm: Dalyan Destinasyonunda Sosyolojik Bir Çözümleme. *International Journal of Human Sciences*, 10(1),780-794.

- Inskeep, E. (1991). *Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach*, New York: John Wiley & Sons.
- İçöz, O. ve Kozak, M. (2002). *Turizm Ekonomisi*, Ankara: Turhan Kitapevi.
- Işık, Z., Tırak, L. , Serçeoğlu, N. (2015). Yerel Halk ve Sürdürülebilir Turizm İlişkisi: Gümüş Hane İli Örneği. *Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi*, Gümüşhane.
- Işık, C., Ada, A. ve Boztoprak, F. (2016). Yerel Halkın Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Etkileri Hakkındaki Görüşleri-Pasinler İlçesi Analizi, *I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi*, Erzincan.
- Keskin, E. , Çontu, M. (2011). Mustafapaşa (Sinassos) Kasabasında Yaşayan Halkın Turizme Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması. *Aksaray Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 37-55.
- Kodaş, D., ve Dikici, E. (2012). Ahlat Kırsal Bölgesinde Gastronomi Turizminin Muhtemel Toplumsal Etkileri Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Aksaray Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 4(2):51-68.
- Kervankıran, İ. (2014). Beypazarı/Ankara Örneğinde Turizmin Ekonomik, Toplumsal ve Çevresel Etkilerine Yerel Halkın Yaklaşımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 133-153.
- Özdemir, M. A., Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 24, 1-25, İstanbul.
- Özel, Ç. H. (2014). Turizmin Sosyo-Kültürel Boyutta Ortaya Çıkardığı Etkilerin İncelenmesi: Marmaris Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 42, 57-68.
- Stemler, S. (2001). An Overview of Content Analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 7 (17).
- Şebin, K. (2009). *Erzurum Kış Sporları Turizmi İle İlgili Yöre Halkının Tutum ve Beklentileri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamaları: Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri Üzerine Yapılmış Araştırmaların İçerik Analizi

- Şebin, K., Yazıcı, A. G., Tozoğlu, E., Bostancı, Ö. ,Karahüseyinoğlu, M. F. (2010). Yöre Halkının Erzurum Kış Sporları Turizmi İle İlgili Sosyo-Kültürel Ve Ekonomik Beklentileri. *Atabesbd*, 12 (1) : 18-29.
- Şebin, K., Serarslan, M. Z., Yazıcı, A. G., Tozoğlu, E., Gülbahçe, Ö.,Yorulmazlar, M. (2010). Erzurum Halkının Kış Sporları Turizmine Karşı Tutumları. *Atabesbd*, 12 (2) : 23-35.
- Toprak, L. (2007). Mardin’de Yerel Halkın Turizme Bakışı Olumlu, <http://emlakkulisi.com/mardinde-yerel-halkin-turizme-bakisi-olumlu/9998>. (ErişimTarihi:15.05.2017).
- Toprak, L. (2015). Mardin’de Halkın Turizm Algısı.*Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54):201-218.
- Yılmaz, İ. (2017). *İl İl Türkiye’de Turizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo Kültürel Etkileri (İçerik Analizine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım)*.Ankara: Detay Yayıncılık.
- Zengin, B., Uyar, H. ve Erkol G. (2015). Yerel Halkın Turizmden Etkilenme Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma: Şanlıurfa Örneği.*II. Uluslararası Turizm Yönetim Araştırmaları Kongresi, Kuşadası, Aydın*.